

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum II. Decretalium, Per Triginta Titulos Distributum, In Quo Agitur
De Judiciis, Foro Competenti, Libelli Oblatione, Mutuis petitionibus, ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1708

Articulus IV. De productione Testium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73001](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73001)

valerent depositiones testium non juratorum, si isti forent numero plures; quàm sint ex adversa pariter non jurati; sic Menoch. *de Arbitrar. Jud. l. 1. q. 26.*

1663. Quæstio est. 5. an hoc juramentum possit Testibus remitti? Resp. posse regulariter, de mutuo, ac expresso partium consensu; probatur ex *c. Tuus 39. h. t.* ubi dicitur, quòd Monachi, & Conversi in causis propriis monasterii possint quidem testes produci, sed eorum testimonium *absque juramento* non recipiatur, nisi ipsis, à parte adversaria remittatur; ubi nota verbum à parte; igitur non à Judice; sic Barbosa. in *c. Tuus n. 4.* Et ratio ulterior est; quia quilibet renuntiare potest juri, in sui favorem præcisè introducto; *c. Ad Apostolicam. 16. de Regularibus*, ibi: *uterque renuntiare videtur ei, quod pro se noscitur introductum*; quòd autem testes partis adversæ ante suas depositiones jurare debeant, principaliter introductum est in favorem partis, contra quam deponunt; nimirum, ut metu juramenti, non aliud, quàm quod verum sciunt, adversus alterum testificentur; ergo; & quoniam de his, qui deponere volunt contra alterum, constat, ipsos velle solum necessitate legis, & hac seclusà deponerent, etiam non jurati; solum fit mentio de consensu partis, contra quam; cum hoc non ita facile contingat: debet igitur constare Judici, de remissione juramenti utrinque facta, quod non contingit sine consensu expresso.

1664. Dixi: *regulariter*. Nam juramentum remitti non potest, etiam à partibus 1. quando agitur de re independente ab ipsarum voluntate, cujusmodi sunt causæ beneficiales, vel circa res alias spirituales; 2. quando juramentum exigitur principaliter propter bonum publicum, quales sunt causæ criminales; ne Respublica delictorum impunitate lædatur; 3. in causis matrimonialibus, ubi agitur de valore matrimonii, vel existentia impedimenti; cum in his vertatur periculum animæ, ut ex se patet; ne scilicet versentur in conjugio, qui conjuges

non sunt; aut illud *ineant*, qui esse non possunt. Quando autem hic dicimus, à partibus remitti posse Testibus juramentum, non loquimur de juramento calumniæ, de quo V. dicta à n. 687.

ARTICULUS IV.

De productione Testium.

UT producturus in judicio testes rectè procedat, sive Actor sit, sive Reus, observari communiter solet, ut offerat in scriptis capita suæ intentionis, super quibus petit recipi testes, audiri, ac examinari; quæ capita communiter vocari solent *articuli*; nam sic melius informatur Judex; pars adversa rectius formabit positiones, seu interrogationis puncta, & præcinditur locus variationi, quâ quandoque, quod prius admissum est, rursus negatur; innocenti litigatori subtrahita sit ratio probandi falsam assertionem iniqui Judicis, quibus tamen caveri potest ejusmodi scripturâ, & solerti annotatione Notariorum; de quibus *c. quoniam 11. h. t.* quibus positus:

Quæstio. 1. est, quando testes producendi, & recipiendi sint? Resp. quòd *regulariter* producendi sint, cum eorundem receptione, post litis contestationem; non, antè. Colligitur ex Titulo, ut lite non contestata, de quo egimus superius; dixi, *regulariter*, propter exceptiones inibi appositas, dixi, *cum eorundem receptione*; prius enim eos Judici nominari, quàm producantur testes, habet multarum Regionum laudabilis consuetudo; cum hoc faciat ad lites abbreviandas, nihil præjudicet eos producturo, possitque non modò Judex, sed pars etiam adversa cognoscere de ipsorum idoneitate, vel exceptione contra illos opponenda.

Quæstio est. 2. an producturus testes debeat eos producere *super jure producentis*? Resp. quòd sic, si sermo sit de Actore; nam & si probet, Reo nullum jus in re competere super re controversa, per hoc non probat sibi deberi, nisi etiam probet, jus aliquod sibi competens; & nullum Reo, aliàs enim

enim iste absolvetur. Alia ratio est Rei; nam huic sufficit ostendere, nulum Actori jus adversus se competere, vel in re illa, in qua Actor jus præten- dit, etiamsi fortè nec Reus ullum jus habeat.

1668. Quæstio. 3. est, quoties testes produ- ci possint? Resp. regulariter admitti ternam testium productionem, pro- batur ex *c. in causis. 15. h. t.* ubi dicitur, in causis Ecclesiasticis, vel civili- bus, *ultra tertiam productionem* non debere testes produci, nisi adhibitâ so- lemnitate, quæ in legibus invenitur expressa; & super dictis testium, cum fuerint publicata, publicè posse dispu- tari; dixi, *regulariter*, propter excep- tionem in dicto *c.* expressam, de qua agitur *c. ultra tertiam 55. eod. in 6.* ubi dicitur, quòd *ultra tertiam producti- onem* non debeant testes produci in causa, *nisi præstito ab eo, qui hoc postu- lat, juramento*, quòd neq; per se, neq; per alium testificata subtraxerit, vel fuerit percontatus; neq; per dolum, aut artem aliquam, quartam produ- ctionem exposcat, sed quia, quos pro- ducere de novo desiderat, prius habe- re nequivit.

1669. Ex dict. *c. 15.* deducitur, quòd regu- lariter non admittatur quarta testium productio, post tertiam *cum effectu*, nisi observetur certa legum solemni- tas; dico, post tertiam *cum effectu*, ni- mirum ita, ut fuerint examinati; sic enim dicuntur producti cum effectu; dico, *nisi observetur certa legum solem- nitas*, quæ nimirum reperitur in Au- thent. *de Testibus, §. quia verò, collat. 7. Novell. 90.* unde desumptum est hoc *c. 15.* Ratio autem, propter quam ex- tra dictam solemnitatem non admit- tatur quarta productio Testium, est, quia, qui sæpius velle producere testes, fieret suspectus, quòd didicerit prio- rum testium depositiones, & ideo ad illorum depositionem fortè enervan- dam velit producere alios.

1670. Solemnitas porrò illa, sine qua non admittitur quarta testium productio, in eo consistit, quòd volens produ- cere testes quartâ vice, juret, *quòd neque subtraxerit* (depositiones testi- um, sive suorum, sive partis adversæ)

eas nimirum supprimendo, vel occul- tando, *neque percontatus* vel per se, vel alium, eas perscrutando, explo- rando, vel studiosè discendo; vel alius pro eo agens; neq; *per dolum*, neq; *per machinationem*, vel *artem*, quartam productionem testium petat fieri; sed quia prius eos testes habere non po- tuit.

Not. præterea, post primam pro- 1671. ductionem testium à parte adversa re- ceptorum, concedi secundam, & ter- tiam; non verò quartam sine dicta so- lemnitate, ut habetur ex *c. 15.* Prima tamen pars limitari debet. 1. ut non procedat regulariter & ordinariè, si producens interfuit depositionibus tes- tium, quos primâ vice produxit; in- tellige, super iisdem articulis; propter periculum subornationis; gloss. *in 2. q. 1. c. in primis. 7. §. quia ergo. V. si eo presentes*; 2. si post unam, vel alteram testium productionem in causa con- clusum sit, nisi adversarius consentiat; nam ex *c. cum dilectus. 9. de fide instru- ment.* postquam in lite conclusum est, instrumenta non amplius produci possunt; ergo nec testes; 3. si partes ulteriori testium productioni, etiam post primam productionem renuntia- runt; per *c. cum venisset. 25. h. t.* ibi: *vel renuntiatum fuit testibus hinc inde*; & paulò post: *si quæ verò fuerint quæ- stiones, super quibus vel testes non fue- rint producti, vel renuntiatum eisdem, audiat* (quasi hinc inde proposita fu- erint) *finem illis debitum imponentes.*

1672. Quæstio 4. an liceat appellare à sen- tentia interlocutoria Judicis, qui quar- tam productionem testium denega- vit, eam petenti cum solemnitate le- gali? Resp. de hoc fieri mentionem in *c. significaverunt 36. h. t.* Nam, cum inter Abbatem S. Dionysii, & Ab- batissam de Forcellis verteretur causa tam super proprietate, quàm possessione Prioratûs cujusdam, & Moniales super proprietate prius li- tem ingressæ, testes produxissent, po- stea verò possessorium (suspensò peti- torio) intentarent, & testes utrinque jam essent producti: mandavit Pon- tifex, si constaret Abbatem quartam productionem testium, cum juris so- lemnitate

lemnitate super possessorio petivisse, eaq; negatâ appellâsse, *ut ad quartam etiam productionem* (nisi eam Judices ad effrânatam multitudinem testium refrænandam negaverint) *Abbatem admitterent*, & si in probatione defecerit, in expensis condemnent. Nisi verò causa in petitorio liqueat, jubet possessorium prius (utrum videlicet ad illud de jure recursum habeant Moniales) alioquin utrumq; simul terminari. Ex hac definitione deducitur 1. quòd quamvis quartam productionem testium, etiam cum juris solemnitate petitam, negare possit Judex, si ei videantur sufficere testes jam producti; appellari tamen possit intra decem dies, si irrationabiliter negetur; 2. quòd Actor proposito etiam utroque judicio, petitorio, & possessorio, & super utroque testibus productis, petere possit, ut suspenso petitorio, possessorium definiatur; de quo *V. c. 2. & 5. de Causa possess. & propriet.*

1673. Præter hæc not. aliud esse, quòd post publicatas, & cognitatas depositiones testium super causa principali producantur iidem, vel novi testes; aliud, quòd super ipso processu judiciario, vel quæstione, an Judices ritè processerint? nam ubi causa principalis est de matrimonii valore, etiam post dictas testium depositiones publicatas, & cognitatas, iidem, vel novi testes produci possunt; non autem in secundo; quia in primo agitur de periculo animæ, ac honore, ac reverentia Sacramenti; non autem in secundo, ubi agitur solùm de valore processus ratione ordinis judiciarii non fervati; de quo *c. Lator. 7. h. t. junct. gloss. V. didicerint*; de quo infra.

1674. Not. 2. & si testes plures, & plures successivè produci possint intra terminum probatorium; non plures tamen admittendos facilè esse, quàm qui numerus videbitur esse necessarius ad plenè, & indubitatè probandum, *L. 1. §. 2. ff. de Testibus*, ibi: quanquam quibusdam legibus *amplissimus numerus testium* definitus sit, tamen ex constitutionibus Principum hæc licentia *ad sufficientem numerum testium*

coarctatur, ut Judices moderentur, & eum solùm numerum testium, quem necessarium esse putaverint, evocari patiantur. Ne lex re natâ, potestate ad vexandos homines, superflua multitudo testium protrahatur.

Not. 3. & si dixerimus, non concedi ulteriorem productionem testium, quando quis ei *renuntiavit*; hoc tamen non intelligi de his, quos tunc *ignoravit*, modò ritè probet ignorantiam; 1. quia renuntiatio non præsumitur extendi ad ea, quæ quis ignorat. Sic per Aquilianam stipulationem omnes obligationes, nisi de quibus non est cogitatum, perimuntur; *L. 5. ff. de transact.* 2. quia conclusio in causa continet tacitam renuntiationem ulterioris productionis instrumentorum; & tamen hoc non obstante possunt produci post conclusionem instrumenta de novo reperta; ut tradit Abbas in *c. cum dilectus, de fide instrum.* ergo etiam post renuntiationem testium, (dummodo terminus necdum sit elapsus, nec trina productio facta) poterunt produci testes de novo, & ex insperato reperti.

Not. 4. non obstante dictâ renuntiatione testium in prima instantia, posse illos produci in secunda, si depositiones testium in priori instantia non innotuerunt producenti; cujus probatio sumitur ex *L. 4. C. de temporib. appellat.* ubi habetur: *per hanc divinam sanctionem decernimus, ut licentia quidem pateat in exercendis consultationibus tam appellatori, quàm adverse parti, novis etiam assertionibus utendi, vel exceptionibus, quæ non ad novum capitulum pertinent, sed ex illis oriuntur, & illis conjunctæ sunt, quæ apud anteriorem Judicem noscuntur proposte.* Sed, & si qua dicta quidem allegatio monstrabitur, vel instrumentum aliquod prolatum, probationes tamen illo quidem defuerint tempore, verùm apud sacros cognitores sine procrastinatione probari poterint: id quoq; eos admittere, quo exercitatis jam negotiis pleniore subveniatur veritatis lumine, quæ lex in summam redacta hoc dicit, quòd *in causa appella-*

pellationis possit utraque pars non allegatum in causa principali allegare, & non probatum probare.

ARTICULUS V.

De receptione Testium.

1677. **T**estes recipi contingit, cum nullo defectu, propter quem jure repelli possunt, admittuntur ad faciendum juramentum, de quo supra; & sub hoc ad depositionem super articulis, pro quibus producuntur. Ad hoc autem regulariter citanda est pars, contra quam producuntur; secus enim eorum attestations non valent, per *c. In nomine 2. h. t.* ubi, cum quidam Episcopus accusatus, conquestus fuit apud Pontificem, se absente testes vilifimos contra se auditos, mandavit Pontifex, ut servetur Authent. *de Testibus, §. & hec vero collat. 7.* quæ statuit, ne objici possit contra testes, per unam partem rem gestam esse, mandat etiam, ut *testimonia non dicantur, nisi illo, contra quem dicuntur, admonito, ut veniat, & audiat testes.* Si verò voluerit venire, extra casum inevitabilis necessitatis, testimonia ita valeant, tanquam si non ex una parte confisterent, sed etiam ipso præsentem facta fuissent. Quod quia in causa hujus Episcopi erat omissum, declaravit Pontifex, quod contra leges actum est, non habere firmitatem: verum igitur est, invalidam esse receptionem testium, *contra partem non citatam*; ut constat ex textu, ibi: *nullius momenti*; quod verum est de omni judicio, etiam *summario*; quod tamen accipere *regulariter*, propter casus exceptos *a n. 1629.*

1678. Not. autem, quando dicitur, partem citandam, ut veniat, & *audiat testes*, non intelligi, ut audiat eorum depositiones, sed, ut audiat *jurantes*; depositiones enim testium in secreto recipiendæ sunt, ut liberius testimonium suum dicere valeant per *L. Nullum 14. C. h. t.* & gloss. *in cit. c. 2. V. audire*; & quamvis aliqui velint, quod melius per præsentiam partis discutiantur testes; responderetur tamen cum Felino *in dict. c. 2.* discussioni testium satis

esse provisum per interrogatoria, quæ facere potest ille, contra quem testes producuntur. Et ideo etiam secundum glossam *c. Imprimis, V. si ex præsentem. 2. q. 1.* si fortè pars altera audiret testes, dum examinantur, tantum operaretur talis sententia, quantum, si dicta testium publicata fuissent, ideoque super iisdem articulis non possent producere alios testes, quod Baldus, & alii dicunt notandum contra illos, qui stant ad cortinam, ut audiant.

Hæc porrò citatio partis non est 1679. tantum ad audiendum juramentum testium; sed etiam ut videat articulos, super quibus producuntur. Adversarius enim conventus petere potest, ac debet, non solum, ut sibi tradatur copia articulorum Adversarii, ut videre possit, an contra illos possit excipere tanquam ineptos, & rejiciendos, utpote impertinentes, nec relevantes; ita cavendum illi est, ne probationes Adversarii prius recipiantur, quam ipsi notificatum fuerit, super quibus testes producendi, & examinandi sint; sed etiam, ut eorundem nomina, & numerus exhibeatur, & hoc propter partes utilitates in præcedentibus indicatas; Not. 2. quando dicitur ad valorem attestations regulariter requiri citationem partis adversæ, non intelligi de trina, sed sufficere unam; nam trina citatio ordinariè non usurpatur, nisi in principio litis, & ad audiendam sententiam definitivam; sic Felinus *in dict. c. 2. à n. 21.*

Quia verò contingere potest, quòd 1680. pars citata venire non possit, quæstio est, an valeant depositiones testium, eâ absente receptæ? In hac quæstione distinguendum est, an impedimentum, propter quod venire non potest, sit necessarium, & inevitabile? an non? si primum? receptio Testium eo absente non valet, modò de impedimento constet Judici; sic gloss. *in cit. c. 2. V. Inevitabili*; & probatur ex *L. quæsitum. 60. ff. de re judicat.* ibi: quæsitum est, cum alter ex litigatoribus febricitans discessisset, & Judex absente eo pronuntiasset: an jure videretur pronuntiasset? respondit: *Morbis fonticus, etiam invitis litigatoribus,*
ac